

نگاهی به زندگی علمی و سیاسی علامه مجلسی

ماده اصلی کتاب های علامه مجلسی حدیث و موضوع آنها کلام، فقه، اخلاق و تاریخ است و *مرآة العقول* فی شرح أخبار آل الرسول، شرح اربعین و ملاذ الاخبار به عربی و عین الحیوه به فارسی آثاری هستند که در شرح حدیث می باشد.

ماده اصلی کتاب های علامه مجلسی حدیث و موضوع آنها کلام، فقه، اخلاق و تاریخ است و *مرآة العقول* فی شرح أخبار آل الرسول، شرح اربعین و ملاذ الاخبار به عربی و عین الحیوه به فارسی آثاری هستند که در شرح حدیث می باشد. به گزارش خبرگزاری مهر، محمد باقر مجلسی در سال 1037 در اصفهان به دنیا آمد. این تاریخ را میرعبدالحسین خاتون آبادی دانشمند معاصر مجلسی ذکر کرده است. محمد باقر مجلسی کوچکترین پسر محمد تقی مجلسی عالم بزرگ عهد صفوی بود. مجلسی بیش از آنکه نزد اساتید درس بخواند، اهل مطالعه، تتبع و پژوهش بوده است. بیشتر عمر مجلسی با تدریس، تحقیق و تالیف سپری شد. حتی در سفر حج یا در سفرهای زیارت به مشهد و عتبات عراق، این بار را بر زمین نگذاشت و در دو دهه پایان زندگی که مسئولیت های رسمی دینی را پذیرفته بود، از نوشتن و پژوهش باز نماند.

وی در عهد شاه سلیمان صفوی به سال 1098 منصب شیخ الاسلامی اصفهان را پذیرفت که طبعا مقتضیات و الزامات و اشغالات بسیار به همراه می آورد. مجلسی در این دوره به وضعی شایسته امور قضایی، رفع دعاوی مسلمانان، شرکت در مراسم دینی، نماز جمعه و جماعات و عیادت مومنان را انجام می داد.

مجلسی در سال 1081 به سفر حج رفت که حاصل آن تالیف مجلد بیست و دوم بحارالانوار بود. در سال 1085 به زیارت آستان قدس رضوی رفت که تالیف جلد اول *حیوه القلوب* و شرح اربعین را نیز در این سفر به پایان برد.

او در دهه های پایانی دوران دویست و سی ساله حکومت صفوی می زیست که دیگر نه پابندی و علاقه مندی گذشتگانشان به دین و احکام شرع را داشتند و نه اقتدار روزگار شاه عباس اول را. در این صورت بود که مجلسی شیخ الاسلامی را به تکلف و با امید به التزام سلطانی به احکام شریعت پذیرفت.

در عصر صفوی حرکت های اجتماعی و احیانا سیاسی و نیز اقدامات علمی و کلامی از سوی علما، مومنان و حکومتیان در برابر پیروان مذهب دیگر روی داد که در این بین محمد باقر مجلسی فعالیت هایی انجام داد. ایشان بیشترین وقت خود را به تدریس، پژوهش، تالیف و ارشاد خلق گذراند و تنها دو دهه پایانی عمر خویش را با منصب قضا و سمت شیخ الاسلامی به سر آورد. مجلسی بیش از آنکه به تصدی مناصب رسمی دینی شائق باشد، کوشش در تبیین و اشاعه تعالیم دین را وجهه نظر خود قرار می داده است.

از دوران شیخ الاسلامی مجلسی، گذشته از اقدامات متداول همچون قضاوت، رسیدگی به امور حسبه و نظارت بر وضعیت دینی جامعه و شرکت در مراسم تاجگذاری سلطان حسین و شکستن بت هندوان در یکی از محله های اصفهان است. همین حضور و دخالت اجتماعی او همراه با کارهای دیگری که نکرد، مجلسی را آماج انتقادهای فراوان، از خودی و بیگانه ساخت.

به طور کلی عناصر بارز فعالیت های علمی، دینی، اجتماعی و احیانا سیاسی مجلسی عبارت از:

1- فارسی نگاری کتاب های دینی و برگردان فارسی متون دینی از عربی

2- تالیف جامع حدیثی بحارالانوار

3- اقدامات اجتماعی، دینی، به ویژه در دوران شیخ الاسلامی

پیش از مجلسی کسانی دیگر نیز در این راه گام برداشتند و آثاری پرداختند، اما وسعت و تاثیر نوشته های مجلسی به مراتب بیش از آنها بوده است، اما محمد باقر مجلسی این راه را با جدیت ادامه داد و آثاری به فارسی در زمینه های گوناگون فراهم آورد. از مقدمه هایی که بر این آثار نوشته به روشنی دانسته می شود که وی:

1- مخاطبان خود را در این نگاشته ها مردم شیعه ناآشنا یا کم اطلاع از مطالب دینی می داند و به هیچ روی با عالمان دین سخن نمی گوید.

2- مجلسی بهترین روش آگاهی رساندن به مردم و ارشاد آنان را برگردان مآخذ حدیثی و دینی به زبان فارسی می داند (برای نمونه ترجمه خطبه امام رضا (ع) درباره توحید)

3- مجلسی با توجه به نفوذ معنوی و اجتماعی خود، رسالت دینی امر به معروف و نهی از منکر، را از وظایف خود می دانست. (او در ترجمه عهدنامه مالک اشتر همراه با چند نامه دیگر از امامان به این هدف صورت داد)

مجلسی به منزلت علمی و اجتماعی خویش واقف بود و نیز از آنچه در دربار می گذشت یا صاحبان مناصب انجام می دادند، اطلاع داشت و خصوصا می دانست که شاهان صفوی از قتل و حبس و زجر پرورایی ندارند.

آثار فارسی مجلسی، احتمالا به دلیل سادگی و روانی ادبی و علمی و چه بسا به دلیل کثرت شاگردانش در همان روزگار تالیف منتشر شد و به بلاد فارسی زبان رفت و نام او در میان توده شیعه جاودان کرد.